

PM

Till: Bettina Kashefi
Från: Jonas Frycklund
Tid: 2018-02-12
Ärende: SCB:s statistik om inkomstskillnader

SCB:s statistik om inkomstskillnader

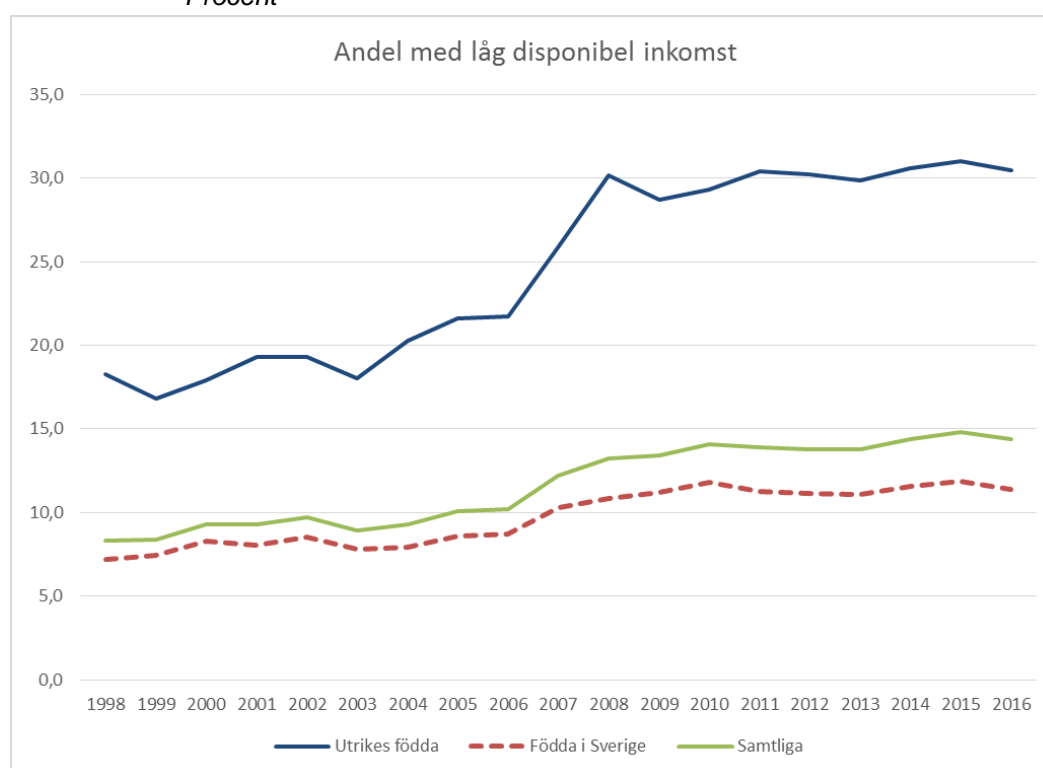
SCB:s senaste inkomststatistik slogs upp i media med rubriker såsom "*Inkomstklyftor på rekordnivå*". Detta trots att statistiken i sig knappast innehåller något förvånande eller nytt. Det finns en internationell tendens till stigande inkomstklyftor och detta syns även i Sverige. För vår del sker detta från en låg nivå.

Några saker att notera:

- Inkomstspridningsmått är relativa. Statistiken ser det då som en ökad klyfta även i situationer när alla grupper får ökade realinkomster. Relativa mått kan vara intressanta i vissa situationer, men bör inte vara allena rådande. I USA förekommer argument om att vanliga löntagare inte har fått någon reallöneökning alls under flera decennier. En sådan stagnation är naturligtvis politiskt problematisk. I Sverige finns inte motsvarande utveckling utan realinkomsterna har i snitt ökat med 22 procent sedan 2005.
- I den senaste statistiken kan man även notera en positiv utveckling ur ett jämställdhetsperspektiv. Sedan 2005 har kvinnors realinkomst ökat med 25 procent och mäns med 19 procent. Inkomstskillnaden har alltså minskat. Detta beror på att kvinnors deltagande på arbetsmarknaden har ökat.
- Det har betydelse om inkomstspridningen beror på ökningarna bland de högre inkomsterna eller sänkningar bland de lägre inkomsterna. Att högvärlönde tjänar mer är en del av en internationell trend där avkastning på kunskap har ökat. Detta är inget socialt problem och är bara ett politiskt problem om avundsjuka ses som en rimlig drivkraft i samhället. Är det inte bra att det finns rika människor i Sverige?
- Vad gäller löner så har Sverige en sammanpressad lönestruktur i de lägre intervallen. Denna sammanpressning har tilltagit under senare tid och är i sig ett problem.
- Sedan 2000 har lönerna i detaljhandeln ökat med 36 procent. Samtidigt har ingångslönerna ökat med 49 procent. Det här har gjort att det numera knappt finns någon skillnad mellan de helt nyanställda och den erfarna personalen (Daunfeldt & Westerberg, 2018). Trösklarna in på arbetsmarknaden höjs, vilket drabbar främst utlandsfödda.

- Det är inget problem att inkomsterna ökar, det är inget problem att rika är rika och det är heller inget problem att skillnaderna mellan män och kvinnor minskar. Men det problem som finns handlar om de som befinner sig i utanförskap, som lever på bidrag och som inte lyckas komma in på den reguljära arbetsmarknaden.
- I SCB:s undersökning används ett mått på låg ekonomisk standard. Det är ett relativt mått där man mäter hur stor andel av befolkningen som har en förvärvsinkomst som understiger 60 procent av medianinkomsten. Måttets konstruktion gör att om medianinkomsten stiger så ser det ut som att fattigdomen ökar. Detta alltså även om inkomsterna inte sjunker för de med låga inkomster.
- Som framgår av diagrammet är det främst bland utrikesfödda som man ser en ökad andel med låg ekonomisk standard.

Diagram 1 Andel personer med låg disponibel inkomst (<60% av median)
Procent

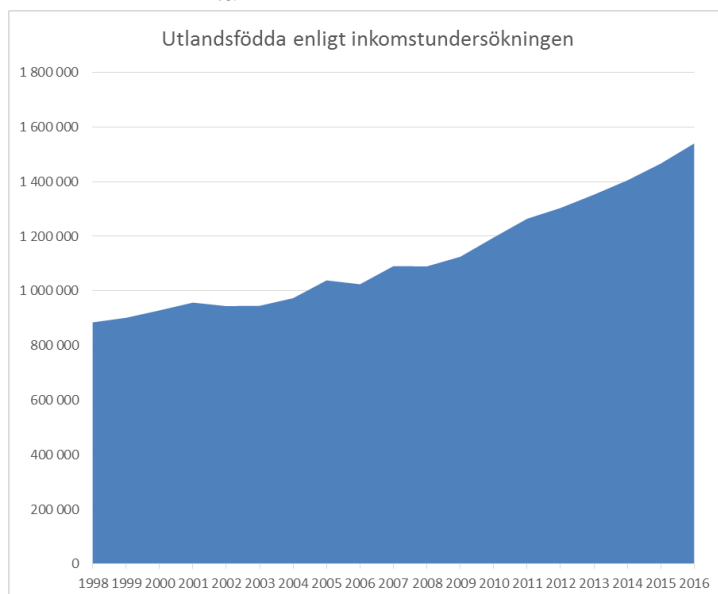

Källa: SCB (2018), egna beräkningar

- Framförallt sker ett stort hopp 2006-2008, där andelen av de utlandsfödda som har låg ekonomisk standard ökar från 22 till 30 procent. Det som inträffar vid den här tidpunkten är att arbetslösheten stiger när den finansiella krisen slår till 2008 och då är det många utlandsfödda med svag ställning på arbetsmarknaden som förlorar sina arbeten.
- Andelen utlandsfödda med låg inkomst har därefter legat kvar på en hög nivå (cirka 30 procent) och inte fallit tillbaka. Detta trots att konjunkturläget och sysselsättningen successivt har förbättrats.
- Anledningen är att det under de senaste åren har fyllts på med många fler nyanlända. Antalet utlandsfödda har ökat och många av de nya har haft svårt att

komma in på arbetsmarknaden. Även regeringen understryker i sin fördelningspolitiska redogörelse jobbens avgörande betydelse för inkomstfördelningen: *"Risken för låg relativ ekonomisk standard har ett tydligt samband med individers ålder och arbetsmarknadsanknytning. Om ingen i hushållet arbetar heltid är risken för låg ekonomisk standards betydande".*¹

Diagram 2 Utlandsfödda enligt inkomstundersökningen
Antal

Källa: SCB (2018)

- När befolkningsstrukturen förändras kraftigt får det konsekvenser för inkomstfördelningen och det uppstår *sammansättningseffekter*. I diagram 1 kan man se att både för utlandsfödda och för svenskfödda så finns nästan ingen ökning mellan 2008 och 2016. Men trots det sker en viss ökning för totalen. Detta beror på att gruppen utlandsfödda växer såpass mycket under perioden.
- Hur skulle siffrorna påverkas om ingen nettoinvandring hade skett från 2008? Den enklaste metoden är att anta att andelstalen för respektive grupp skulle ha varit oförändrade 2016. Vi antar alltså att utlandsfödda fortfarande hade haft 30,2 procent 2016 låginkomsttagare, men att det hade funnits lika många utlandsfödda 2016 som 2008 (konstant bas).
- Resultatet visar att den totala andelen låginkomsttagare då skulle ha varit 13,6 procent, se tabell 1. Det innebär att 65 procent av ökningen (från 13,2 till 14,4) beror på nettoinvandringen.

¹ Regeringens proposition 2016/17:100, bilaga 2, sid 19.

Tabell 1 Andel låginkomsttagare i olika scenarier*Procent*

	2008	2016	2016 utan invandring	2016 utan invandring, förbättrad situation
Utrikes födda	30,2	30,4	30,4	26,9
Svenskfödda	10,8	11,4	11,4	11,4
Totalt	13,2	14,4	13,6	13,2

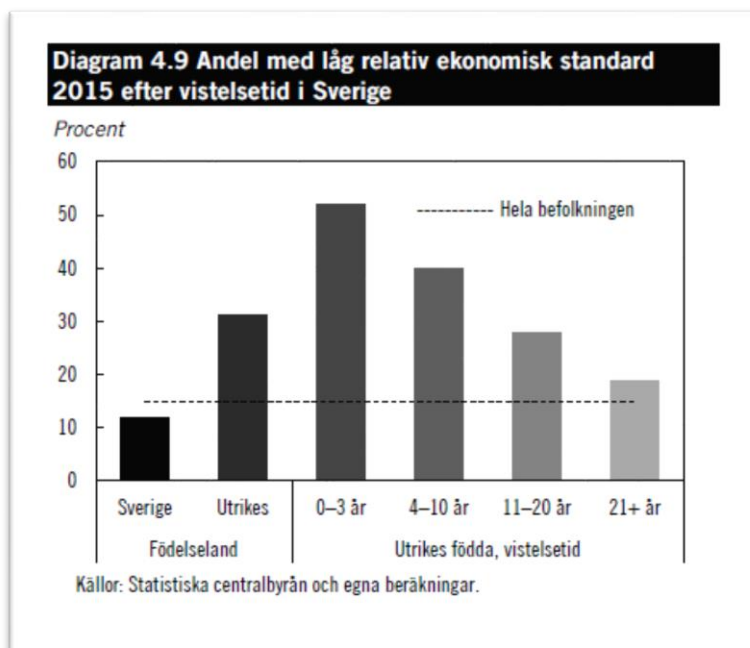
Källa: SCB, egna beräkningar

- Från 2011 och framåt genomförs denna undersökning i form av en totalundersökning. Innan dess var det en urvalsundersökning. När en jämförelse görs med tiden före 2011 finns alltså en felmarginal att ta hänsyn till. Den återstående icke förklarade skillnaden på 0,4 procentenheter (13,6-13,2) ligger inom den av SCB angivna felmarginalen på 0,7. Så i denna enkla scenarioräkning kan man inte utesluta att invandringen helt förklarar ökningen av låginkomstandelen.
- Samtidigt är det inte troligt att andelen låginkomsttagare hade legat kvar på den höga nivån från krisåret 2008 om vi inte hade den stora påfyllningen av flyktingar under de senaste åren. I den sista kolumnen finns därför en beräkning som visar hur stor förbättring av andelen låginkomsttagare som hade krävts bland de utrikesfödda för att den totala andelen i hela befolkningen hade legat konstant. En relativt liten förbättring på 3,5 procentenheter hade helt uträderat ökningen för den totala populationen. Med tanke på konjunkturläget och den helt annorlunda mixen på de utrikesfödda (längre vistelsetid) vi då hade haft, är detta troligen en underskattning mot hur ett verkligt scenario hade sett ut.
- I regeringens fördelningspolitiska redogörelse konstateras: *"Utrikes födda, i synnerhet personer med kort vistelsetid i Sverige, har lägre sysselsättningsgrad och högre arbetslöshet än inrikes födda. De löper därmed en betydligt större risk för ekonomisk utsatthet än inrikes födda".*² De har också med ett diagram som tydligt visar hur utrikes födda med kortare vistelsetid driver upp måttet låg ekonomisk standard, se diagram 3. Regeringens beräkningar styrker därmed resonemangen i denna PM, då vistelsetidens betydelse för inkomstspridningen är tydlig.

---

² Regeringens proposition 2016/17:100, bilaga 2, sid 19.

Diagram 3 Andel med låg relativ ekonomisk standard 2015 efter vistelsetid i Sverige

Källa: Regeringens proposition 2016/17:100, bilaga 2, sid 20.

- Det finns en effekt som verkar i motsatt riktning. Utan nettoinvandring är det troligt att medianinkomsten hade blivit högre. Oklart hur mycket. En fördjupad analys skulle kunna visa att ett visst antal svenskar klassificeras om till låginkomsttagare (även om deras inkomster alltså inte försämras). Det vore bra med fördjupade analyser kring detta.
- **Med befintligt material är det rimligt att konstatera att minst 2/3 av den ökade andelen låginkomsttagare sedan 2008 beror på nettoinvandringen under samma period. Det kan mycket väl vara så att hela ökningen kan förklaras av nettoinvandringen. Det kan heller inte uteslutas att andelen låginkomsttagare hade gått ner under perioden i det tänkta scenariot utan nettoinvandring.**

Länk till SCB-statistiken:

<http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/slutliga-inkomster-och-skatter-2016/>